

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 25ης Οκτωβρίου 2001 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-49/98, C-50/98, C-52/98 έως C-54/98 και C-68/98 έως C-71/98,

που έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις του Arbeitsgericht Wiesbaden (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Finalarte Sociedade de Construção Civil L^{da}

και

Urlaubs- und Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft (C-49/98),

μεταξύ

Urlaubs- und Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft

και

Amilcar Oliveira Rocha (C-50/98),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

μεταξύ

Urlaubs- und Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft

και

Tudor Stone Ltd (C-52/98),

μεταξύ

Urlaubs- und Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft

και

Tecnamb-Tecnologia do Ambiente L^{da} (C-53/98),

μεταξύ

Urlaubs- und Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft

και

Turiprata Construções Civil L^{da} (C-54/98),

μεταξύ

Urlaubs- und Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft

και

Duarte dos Santos Sousa (C-68/98),

μεταξύ

Urlaubs- und Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft

και

Santos & Kewitz Construções L^{da} (C-69/98),

μεταξύ

Portugaia Construções L^{da}

και

Urlaubs- und Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft (C-70/98)

και μεταξύ

Engil Sociedade de Construção Civil SA

και

Urlaubs- und Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft (C-71/98),

η έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς την ερμηνεία των άρθρων 48 και 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 39 ΕΚ και 49 ΕΚ) και 60 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 50 ΕΚ) καθώς και του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, στοιχείο β', της οδηγίας 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών (ΕΕ L 18, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, D. A. O. Edward (εισηγητή) και L. Sevón, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mischo
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Finalarte Sociedade de Construção Civil L^{da} και η Portugaia Construções L^{da}, εκπροσωπούμενες από τον B. Buchberger, Rechtsanwalt,

- το Urlaubs- und Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft, εκπροσωπούμενο από τον J. Sedemund, Rechtsanwalt,

- η Tudor Stone Ltd, εκπροσωπούμενη από τον K. Kühne, Rechtsanwalt,

- η Tecnamb-Technologia do Ambiente L^{da}, εκπροσωπούμενη από τον O. Wulff, Rechtsanwalt,

- η Santos & Kewitz Construções L^{da}, εκπροσωπούμενη από τον E. Kewitz, gerente,

- η Engil Sociedade de Construção Civil SA, εκπροσωπούμενη από τον A. Böken, Rechtsanwalt,

- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους E. Röder και C.-D. Quassowski,

- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Devadder, επικουρούμενο από τον B. van de Walle de Ghelcke, avocat,

- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την K. Rispal-Bellanger και τον C. Chavance,

- η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από τον J. G. Lammers,

- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Pesendorfer,

- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον P. Hillenkamp και τη Μ. Πατακιά, επικουρούμενους από τους I. Brinker και R. Karpenstein, Rechtsanwälte,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των Finalarte Sociedade de Construção Civil L^{da} και Portugaia Construções L^{da}, εκπροσωπούμενων από τον B. Buchberger, του Urlaubs- und Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft, εκπροσωπούμενου από τον T. Lübbig, Rechtsanwalt, της Engil Sociedade de Construção Civil SA, εκπροσωπούμενης από τον A. Böken, της Γερμανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον C.-D. Quassowski, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την C. Bergeot, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον J. van Bakel, της Σουηδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον A. Kruse, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τη Μ. Πατακιά, επικουρούμενη από τον R. Karpenstein, κατά τη συνεδρίαση της 30ής Μαρτίου 2000,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διατάξεις της 10ης Φεβρουαρίου 1998 (C-49/98), της 16ης Φεβρουαρίου 1998 (C-50/98) και της 17ης Φεβρουαρίου 1998 (C-52/98 έως C-54/98), που περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 24 Φεβρουαρίου 1998, και της 27ης Φεβρουαρίου 1998 (C-68/98 έως C-71/98), που περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 13 Μαρτίου 1998, το Arbeitsgericht Wiesbaden υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 48 και 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 39 ΕΚ και 49 ΕΚ) και 60 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 50 ΕΚ) καθώς και του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, στοιχείο β', της οδηγίας 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών (ΕΕ L 18, σ. 1).
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο εννέα δικών, εκάστη των οποίων αφορούσε το σύστημα των ταμείων αδειών μετ' αποδοχών που προβλέπονται για τη χρηματοδότηση των αξιώσεων αδειας των εργαζομένων του κατασκευαστικού τομέα. Τρεις από τις δίκες αυτές (C-49/98, C-70/98 και C-71/98) αφορούν αγωγές με τις οποίες επιδιώκεται να διαπιστωθεί ότι δεν υφίσταται έννομη σχέση. Το Urlaubs- und Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft (ταμείο αδειών μετ' αποδοχών του κατασκευαστικού τομέα, στο εξής: ταμείο) είναι σ' αυτές εναγόμενο. Οι ενάγοντες είναι εργοδότες εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος εκτός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι οποίοι έχουν αποσπάσει στη Γερμανία εργαζομένους και από τους οποίους το ταμείο απαιτεί να καταβάλουν εισφορές και να ανακοινώσουν τα στοιχεία που προβλέπει η Verfahrenstarifvertrag (συλλογική σύμβαση για τη διαδικασία ταμείων κοινωνικής ασφάλισης, στο εξής: VTV) για τον υπολογισμό των εν λόγω εισφορών. Οι άλλες δίκες (C-50/98, C-52/98 έως C-54/98, C-68/98 και C-69/98) αφορούν αγωγές που άσκησε το ταμείο, προκειμένου να καταβληθούν εισφορές και να ανακοινωθούν στοιχεία κατά των εργοδοτών που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος εκτός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και έχουν αποσπάσει εργαζομένους στη Γερμανία.

Η εθνική ρύθμιση

- 3 Το καθεστώς των αδειών μετ' αποδοχών των εργαζομένων στον κατασκευαστικό τομέα ρυθμίζεται στη Γερμανία από τον Mindesturlaubsgesetz für Arbeitnehmer — Bundesurlaubsgesetz (νόμο περί ελαχίστης κανονικής αδειάς των εργαζομένων) και από την Bundesrahmentarifvertrag für das Baugewerbe (ομοσπονδιακή συλλογική σύμβαση-πλαίσιο για τον κατασκευαστικό τομέα, στο εξής: BRTV-Bau).
- 4 Τίθεται σε εφαρμογή χάρη σε ένα σύστημα ασφαλιστικών ταμείων για τις άδειες μετ' αποδοχών που διέπεται κυρίως από την VTV. Το πεδίο εφαρμογής της VTV και της BRTV-Bau επεκτάθηκε σε ολόκληρο τον κατασκευαστικό τομέα από τον ομοσπονδιακό Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.
- 5 Ο κατασκευαστικός τομέας χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι αλλάζουν συχνά εργοδότη. Για τον λόγο αυτό, η BRTV-Bau προβλέπει ότι οι διάφορες σχέσεις εργασίας του εργαζομένου κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς πρέπει να αντιμετωπίζονται ως εάν επρόκειτο για μία μόνο σχέση εργασίας. Χάρη σ' αυτό το πλάσμα δικαίου, ο εργαζόμενος μπορεί να αθροίσει τις αξιώσεις αδειάς που απέκτησε απασχολούμενος σε διαφόρους εργοδότες κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς και να προβάλει όλες τις αξιώσεις αυτές στον νυν εργοδότη του ανεξαρτήτως της διάρκειας της εργασιακής σχέσεως με τον εν λόγω εργοδότη.
- 6 Το σύστημα αυτό θα είχε κανονικά ως συνέπεια βαριά οικονομική επιβάρυνση του εν λόγω εργοδότη εφόσον θα ήταν υποχρεωμένος να καταβάλει στον εργαζόμενο αποδοχές αδειάς ακόμη και για τις ημέρες αδειάς που απέκτησε απασχολούμενος σε άλλους εργοδότες. Το ταμείο ιδρύθηκε για να προληφθεί αυτό το άτοπο και να εξασφαλιστεί δίκαιη κατανομή των οικονομικών επιβαρύνσεων μεταξύ των ενδιαφερομένων εργοδοτών.

- 7 Για τον σκοπό αυτό, οι εγκατεστημένοι στη Γερμανία εργοδότες καταβάλλουν στο ταμείο εισφορές ίσες προς το 14,45 % των ακαθάριστων αποδοχών που οφείλει η επιχείρησή τους. Αποκτούν μεταξύ άλλων σε αντάλλαγμα αξίωση για πλήρη ή μερική απόδοση των δαπανών για τις παροχές στις οποίες έχουν προβεί έναντι των εργαζομένων για αποδοχές αδειας και πρόσθετα επιδόματα αδειας.
- 8 Οι εργοδότες οφείλουν να ανακοινώνουν κάθε μήνα ορισμένα στοιχεία στο ταμείο για να καθίσταται δυνατό σ' αυτό να καθορίζει τις μηνιαίες ακαθάριστες αποδοχές που οφείλει η επιχείρησή τους και να υπολογίζει το ποσό των οφειλομένων εισφορών.
- 9 Δυνάμει του Arbeitnehmerentsendegesetz (νόμου σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων) της 26ης Φεβρουαρίου 1996 (BGBl I, σ. 227, στο εξής: AEntG), οι διατάξεις των συλλογικών συμβάσεων του κατασκευαστικού τομέα που αφορούν τις αξιώσεις αδειών μετ' αποδοχών κατέστησαν εφαρμοστέες, με αποτέλεσμα από την 1η Μαρτίου 1996 και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, στις εργασιακές σχέσεις που υφίστανται μεταξύ των επιχειρήσεων με έδρα εκτός της Γερμανίας και των εργαζομένων που αυτές αποστέλλουν σε εργοτάξιο ευρισκόμενο στη Γερμανία για την εκτέλεση κατασκευαστικών εργασιών.
- 10 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 8 της BRTV-Bau, σχετικά με τα δικαιώματα αδειας, τροποποιήθηκε και η VTV συμπληρώθηκε, με αποτέλεσμα από την 1η Ιανουαρίου 1997, με ένα τρίτο μέρος που φέρει τον τίτλο «Καθεστώς των αδειών που ισχύει για τους εγκατεστημένους εκτός Γερμανίας εργοδότες και τους μισθωτούς τους που εργάζονται στη Γερμανία». Επομένως, οι εγκατεστημένοι εκτός της Γερμανίας εργοδότες υποχρεούνται να συμμετέχουν στο σύστημα των ασφαλιστικών ταμείων για άδειες μετ' αποδοχών, πράγμα το οποίο σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι έχουν την υποχρέωση να καταβάλλουν στο ταμείο, έως τις 30 Ιουνίου 1997, 14,82 %, στη συνέχεια δε 14,25 % του συνόλου των ακαθάριστων αποδοχών των αποσπασμένων στο γερμανικό έδαφος εργαζομένων.
- 11 Εντούτοις, υφίστανται διαφορές μεταξύ του καθεστώτος που εφαρμόζεται στους εγκατεστημένους στη Γερμανία εργοδότες και εκείνου που έχει εφαρμογή στους λοιπούς εργοδότες. Πρώτον, αντίθετα προς τα προβλεπόμενα στο πλαίσιο του

εφαρμοστέου στους εγκατεστημένους στη Γερμανία εργοδότες καθεστώτος, ο εγκατεστημένος εκτός της Γερμανίας εργοδότης δεν μπορεί να προβάλει έναντι του ταμείου αξίωση αποδόσεως. Η VTV θεσπίζει υπέρ εκάστου αποσπασμένου εργαζομένου το δικαίωμα να του καταβάλλει το ταμείο αποδοχές αδείας.

12 Δεύτερον, οι εγκατεστημένοι εκτός της Γερμανίας εργοδότες πρέπει να παρέχουν στο ταμείο περισσότερα στοιχεία απ' ό,τι οι εγκατεστημένοι στη Γερμανία εργοδότες.

13 Τρίτον, εφαρμόζεται διαφορετική έννοια της επιχειρήσεως ανάλογα με το αν ο εργοδότης είναι ή όχι εγκατεστημένος στη Γερμανία. Το άρθρο 1, παράγραφος 4, του AEntG έχει ως εξής:

«Για την υπαγωγή στο επαγγελματικό πεδίο ισχύος μιας συλλογικής συμβάσεως εργασίας κατά τις παραγράφους 1, 2 και 3, ως επιχείρηση νοείται το σύνολο των εργαζομένων τους οποίους απασχολεί στη Γερμανία ο εγκατεστημένος στην αλλοδαπή εργοδότης τους.»

14 Αντιθέτως, από το άρθρο 7 της BRTV-Bau προκύπτει ότι, όταν πρόκειται να κριθεί αν ο εγκατεστημένος στη Γερμανία εργοδότης ως υπόκειται στις συλλογικές συμβάσεις του κατασκευαστικού τομέα, ως επιχείρηση δεν θεωρείται το εργοτάξιο ή έστω οι εργαζόμενοι σε ένα εργοτάξιο. Συναφώς, η οργανωτική μονάδα που έχει αποστείλει τους μισθωτούς σε εργοτάξιο αποτελεί την επιχείρηση.

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 15 Από τους εργοδότες που είναι διάδικοι στις κύριες δίκες, οκτώ είναι εγκατεστημένοι στην Πορτογαλία και ένας είναι εγκατεστημένος στο Ηνωμένο Βασίλειο. Κατά τη διάρκεια του έτους 1997, ο καθένας από αυτούς απέσπασε εργαζομένους στη Γερμανία για την εκτέλεση κατασκευαστικών εργασιών.
- 16 Το ταμείο απαιτεί από τους εργοδότες αυτούς να συμμετέχουν στο σύστημα εισφορών για τη χρηματοδότηση των αξιώσεων αδείας των εργαζομένων του κατασκευαστικού τομέα. Επικαλείται συναφώς τη VTV και το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 3, του AEntG.
- 17 Για να προετοιμάσει την κάλυψη των απαιτήσεων εισφορών που προβλέπουν οι διατάξεις αυτές, ζητεί από τους εν λόγω εργοδότες την ανακοίνωση ορισμένων στοιχείων που απαριθμεί η VTV.
- 18 Εκτιμώντας ότι η επίλυση των διαφορών στις κύριες δίκες εξαρτάται από την ερμηνεία της κοινοτικής ρυθμίσεως, το Arbeitsgericht Wiesbaden ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα 48, 59 και 60 της Συνθήκης ΕΚ την έννοια ότι αντιβαίνει προς αυτά μια διάταξη του εθνικού δικαίου — το άρθρο 1, παράγραφος 3, πρώτη πρόταση, του Arbeitnehmerentsendegesetz (γερμανικού νόμου σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων) — που προβλέπει ότι η ισχύς των κανόνων των συλλογικών συμβάσεων εργασίας που έχουν κηρυχθεί υποχρεωτικές και αφορούν την εκ μέρους κοινών φορέων των συμβαλλομένων εισπράξη εισφορών και χορήγηση παροχών σε σχέση με τις αξιώσεις άδειας των εργαζομένων και η οποία διάταξη επεκτείνει επομένως την ισχύ των κανόνων των συλλογικών αυτών συμβάσεων εργασίας, μέσω της εφαρμογής της προβλεπόμενης από τις συμβάσεις αυτές διαδικασίας, ώστε να καλύπτονται και ο εγκατεστημένος στην αλλοδαπή εργοδότης και οι μισθωτοί του που έχουν αποσπασθεί προς εργασία εντός του τοπικού πεδίου ισχύος των συλλογικών αυτών συμβάσεων;

2) Έχουν τα άρθρα 48, 59 και 60 της Συνθήκης ΕΚ την έννοια ότι αντιβαίνουν προς αυτά οι διατάξεις του άρθρου 1, παράγραφος 1, δεύτερη πρόταση, και παράγραφος 3, πρώτη πρόταση, του ανωτέρου γερμανικού νόμου που έχουν ως συνέπεια την εφαρμογή των κανόνων ορισμένων συλλογικών συμβάσεων εργασίας που έχουν κηρυχθεί υποχρεωτικές, οι οποίοι

α) προβλέπουν διάρκεια άδειας που υπερβαίνει την ελάχιστη διάρκεια της κανονικής ετήσιας άδειας που προβλέπεται στην οδηγία 93/104/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 1993, σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας,

και/ή

β) παρέχουν στον εγκατεστημένο στη Γερμανία εργοδότη το δικαίωμα να αναζητήσει από τους κοινούς φορείς των συμβαλλομένων τα ποσά που έχει καταβάλει ως μισθό ή αποδοχές άδειας και ως επίδομα άδειας, αλλά δεν προβλέπουν κανένα τέτοιο δικαίωμα για τον εγκατεστημένο στην αλλοδαπή εργοδότη, παρέχουν όμως αντ' αυτού στους αποσπασμένους εργαζομένους τη δυνατότητα να προβάλουν απ' ευθείας τις αξιώσεις τους κατά των κοινών φορέων των συμβαλλομένων,

και/ή

γ) προβλέπουν, στο πλαίσιο της διαδικασίας των ασφαλιστικών ταμείων, η οποία πρέπει να τηρείται σύμφωνα με τις συλλογικές αυτές συμβάσεις εργασίας, την υποχρέωση του εγκατεστημένου στην αλλοδαπή εργοδότη να παρέχει στους κοινούς φορείς των συμβαλλομένων ορισμένα στοιχεία, τα οποία είναι πολύ εκτενέστερα από τα στοιχεία που υποχρεούται να παρέχει ο εγκατεστημένος στη Γερμανία εργοδότης;

- 3) Έχουν τα άρθρα 48, 59 και 60 της Συνθήκης ΕΚ την έννοια ότι αντιβαίνει προς αυτά η ρύθμιση του άρθρου 1, παράγραφος 4, του ανωτέρω γερμανικού νόμου, η οποία προβλέπει ότι, για την υπαγωγή στο επαγγελματικό πεδίο ισχύος μιας συλλογικής συμβάσεως εργασίας που έχει κηρυχθεί υποχρεωτική και ισχύει επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 3, πρώτη πρόταση, του εν λόγω γερμανικού νόμου, για τους εγκατεστημένους στην αλλοδαπή εργοδότες και τους μισθωτούς τους που έχουν αποσπασθεί προς εργασία εντός του τοπικού πεδίου ισχύος της εν λόγω συλλογικής συμβάσεως εργασίας, όλοι οι αποσπασμένοι στη Γερμανία εργαζόμενοι — αλλά αυτοί και μόνο — θεωρούνται ως ενιαία επιχείρηση, μολονότι για τους εγκατεστημένους στη Γερμανία εργοδότες ισχύει διαφορετική έννοια περί επιχειρήσεως, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις οδηγεί σε διαφορετικά αποτελέσματα ως προς την υπαγωγή των επιχειρήσεων στο πεδίο ισχύος της συλλογικής συμβάσεως εργασίας που έχει κηρυχθεί υποχρεωτική;
- 4) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών, την έννοια ότι, αν ληφθεί υπόψη η ορθή ερμηνεία των άρθρων 48, 59 και 60 της Συνθήκης, ούτε επιβάλλει τη θέσπιση ούτε επιτρέπει τη διατήρηση σε ισχύ των ρυθμίσεων τις οποίες αφορούν τα προδικαστικά ερωτήματα 1 έως 3;»

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 19 Τα υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο ερωτήματα εγείρουν, εκτός του ζητήματος της ερμηνείας των άρθρων 59 και 60 της Συνθήκης, σχετικά με την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών, εκείνο της εφαρμογής του άρθρου 48 της Συνθήκης, σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.
- 20 Δεν αμφισβητείται ότι οι διαφορές στις κύριες δίκες αφορούν επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη εκτός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας

οι οποίες έχουν αποσπάσει τους δικούς τους εργαζομένους για ορισμένο χρόνο σε εργοτάξιο ευρισκόμενο στη Γερμανία για την εκτέλεση παροχής υπηρεσιών, πράγμα το οποίο συνεπάγεται πραγματικές καταστάσεις εμπόλουτες στα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης.

21 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο κρίνει, όπως και οι εταιρίες Finalarte Sociedade de Construção Civil L^{da} και Portugaia Construções L^{da}, ότι το άρθρο 48 της Συνθήκης επίσης εφαρμόζεται στις κύριες δίκες, δεδομένου ότι οι ευκαιρίες των εργαζομένων να προσληφθούν και να αποσπασθούν στην αλλοδαπή μειώνονται στο μέτρο που ένας εργοδότης εμποδίζεται, λόγω της επεκτάσεως του συστήματος των αδειών μετ' αποδοχών, να ασκήσει δραστηριότητα στη Γερμανία στο πλαίσιο της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

22 Συναφώς, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι εργαζόμενοι που εργάζονται σε επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος και αποστέλλονται προσωρινά σε άλλο κράτος μέλος, προκειμένου να παράσχουν εκεί υπηρεσίες, δεν επιδιώκουν καθόλου να εισέλθουν στην αγορά εργασίας του δευτέρου κράτους, αλλά επιστρέφουν στη χώρα καταγωγής ή κατοικίας τους μετά την εκτέλεση της αποστολής τους (βλ. αποφάσεις της 27ης Μαρτίου 1990, C-113/89, Rush Portuguesa, Συλλογή 1990, σ. I-1417, σκέψη 15, και της 9ης Αυγούστου 1994, C-43/93, Vander Elst, Συλλογή 1994, σ. I-3803, σκέψη 21).

23 Επομένως, το άρθρο 48 της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται στις κύριες δίκες. Συνεπώς, η εξέταση των υποβληθέντων ερωτημάτων υπό το πρίσμα της διατάξεως αυτής παρέλκει.

24 Το τέταρτο ερώτημα αφορά την εφαρμογή της οδηγίας 96/71.

- 25 Ως προς το σημείο αυτό, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η προθεσμία μεταφοράς της εν λόγω οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, η οποία έληγε στις 16 Δεκεμβρίου 1999, δεν είχε λήξει κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών των διαφορών των κύριων δικών. Επομένως, για τις διαφορές στις κύριες δίκες, η ερμηνεία της καθώς και η απάντηση στο τέταρτο ερώτημα παρέλκουν.
- 26 Συνεπώς, η κανονιστική ρύθμιση για την οποία πρόκειται στις κύριες δίκες πρέπει να εξεταστεί μόνον υπό το πρίσμα των άρθρων 59 και 60 της Συνθήκης.
- 27 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης απαγορεύουν κατ' αρχήν σε κράτος μέλος να επιβάλλει σε μια εγκατεστημένη εντός άλλου κράτους μέλους επιχείρηση, η οποία παρέχει υπηρεσίες επί του εδάφους του πρώτου κράτους μέλους, εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως αυτή που απορρέει από το άρθρο 1, παράγραφος 3, πρώτη πρόταση, του AEntG, εξασφαλίζουσα στους εργαζομένους που η επιχείρηση έχει αποσπάσει προς τον σκοπό αυτό αξιώσεις για άδειες μετ' αποδοχών. Το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα επιδιώκουν να αποδειχθεί αν ειδικές πτυχές της ρυθμίσεως αυτής καθιστούν την επέκτασή της σε μια τέτοια επιχείρηση ασυμβίβαστη προς τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης.

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 28 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 59 της Συνθήκης επιτάσσει όχι μόνον την εξάλειψη κάθε δυσμενούς διακρίσεως έναντι του εγκατεστημένου σε άλλο κράτος μέλος παρέχοντος υπηρεσίες λόγω της ιθαγένειάς του, αλλά και την κατάργηση κάθε περιορισμού, ακόμη και αν αυτός εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο στους ημεδαπούς παρέχοντες υπηρεσίες όσο και σ' αυτούς των άλλων κρατών μελών, οσάκις μπορεί να παρεμποδίσει, να παρενοχλήσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστικές τις δραστηριότητες του παρέχοντος υπηρεσίες όταν αυτός είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, όπου νομίμως παρέχει ανάλογες υπηρεσίες (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 23ης Νοεμβρίου 1999, C-369/96 και C-376/96, Arblade κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-8453, σκέψη 33, και της 15ης Μαρτίου 2001, C-165/98, Mazzoleni και ISA, Συλλογή 2001, σ. I-2189, σκέψη 22).

- 29 Ειδικότερα, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να εξαρτά την παροχή υπηρεσιών στο έδαφός του από την τήρηση όλων των απαιτούμενων προϋποθέσεων εγκαταστάσεως και κατ' αυτόν τον τρόπο να στερεί από κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα τις διατάξεις της Συνθήκης που σκοπούν ακριβώς στη διασφάλιση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (βλ. απόφαση της 25ης Ιουλίου 1991, C-76/90, Säger, Συλλογή 1991, σ. I-4221, σκέψη 13, και προπαρατεθείσα απόφαση Mazzoleni και ISA, σκέψη 23).
- 30 Συναφώς, η εφαρμογή εθνικών ρυθμίσεων του κράτους μέλους υποδοχής επί των παρεχόντων υπηρεσιών μπορεί να παρεμποδίσει, να παρενοχλήσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστικές τις δραστηριότητες του παρέχοντος υπηρεσιών, καθόσον συνεπάγεται δαπάνες και πρόσθετες οικονομικές και διοικητικές επιβαρύνσεις (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Mazzoleni και ISA, σκέψη 24).
- 31 Η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, ως θεμελιώδης αρχή της Συνθήκης, μπορεί να περιοριστεί μόνον από ρυθμίσεις δικαιολογούμενες από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος και εφαρμοζόμενες σε κάθε πρόσωπο ή επιχείρηση που ασκεί δραστηριότητα στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, εφόσον το συμφέρον αυτό δεν διασφαλίζεται από τους κανόνες στους οποίους υπόκειται ο παρέχων τις υπηρεσίες εντός του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένος (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσες αποφάσεις Arblade κ.λπ., σκέψη 34, και Mazzoleni και ISA, σκέψη 25).
- 32 Η εφαρμογή των εθνικών ρυθμίσεων ενός κράτους μέλους επί των παρεχόντων υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη πρέπει να είναι πρόσφορη προς εξασφάλιση της επιτεύξεως του σκοπού τον οποίο επιδιώκουν και να μη βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του σκοπού μέτρου (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσες αποφάσεις Arblade κ.λπ., σκέψη 35, και Mazzoleni και ISA, σκέψη 26).
- 33 Μεταξύ των επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος που έχει ήδη αναγνωρίσει το Δικαστήριο συγκαταλέγεται και η προστασία των εργαζομένων (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσες αποφάσεις Arblade κ.λπ., σκέψη 36, και Mazzoleni και ISA, σκέψη 27).

- 34 Επομένως, για να μπορούν να εφαρμόζονται οι ρυθμίσεις του κράτους μέλους υποδοχής στους παρέχοντες υπηρεσίες που είναι εγκατεστημένοι εντός άλλου κράτους μέλους, στις αρμόδιες αρχές ή, ενδεχομένως, στα δικαιοδοτικά όργανα του πρώτου κράτους μέλους απόκειται να κρίνουν, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές που υπομνήσθηκαν στις σκέψεις 28 έως 33 της παρούσας αποφάσεως, αν οι ρυθμίσεις αυτές μπορούν να καταλήξουν σε εμπόδιο της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και, σε μια τέτοια περίπτωση, αν εντούτοις δικαιολογούνται.
- 35 Όσον αφορά την επίδικη ρύθμιση της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι η εφαρμογή της στους παρέχοντες υπηρεσίες που είναι εγκατεστημένοι εκτός της Γερμανίας σημαίνει αύξηση των δαπανών και των διοικητικών και οικονομικών επιβαρύνσεών τους, πράγμα το οποίο συνεπάγεται την ύπαρξη περιορισμού της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.
- 36 Συναφώς, φαίνεται ιδίως ότι οι εν λόγω παρέχοντες υπηρεσίες υποχρεούνται να τηρούν τις διοικητικές διατυπώσεις, συμπεριλαμβανομένης της υποχρεώσεως για παροχή πληροφοριακών στοιχείων στο ταμείο.
- 37 Ένας τέτοιος περιορισμός της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών μπορεί να δικαιολογηθεί μόνον αν είναι αναγκαίος για την αποτελεσματική και με τα κατάλληλα μέσα επιδίωξη ενός στόχου γενικού συμφέροντος.
- 38 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι από την αιτιολογική έκθεση του AEntG προκύπτει ότι ο νόμος αυτός έχει ρητό σκοπό να προστατεύει τις γερμανικές επιχειρήσεις του κατασκευαστικού τομέα από την αυξανόμενη πίεση του ανταγωνισμού στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά και, επομένως, από τους αλλοδαπούς παρέχοντες υπηρεσίες. Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι, από την αρχή των σχετικών με το σχέδιο αυτού του νόμου συζητήσεων, είχε αναφερθεί κατ' επανάληψη ότι ένας τέτοιος νόμος θα απέβλεπε κυρίως στην καταπολέμηση του φερομένου αθέμιτου ανταγωνισμού που δημιουργείται από τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που δίνουν χαμηλούς μισθούς.

39 Όμως, κατά πάγια νομολογία, μέτρα τα οποία συνιστούν περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών δεν μπορούν να δικαιολογηθούν λόγω σκοπών οικονομικής φύσεως, όπως είναι η προστασία των εθνικών επιχειρήσεων (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 26ης Απριλίου 1988, 352/85, Bond van Adverteerders κ.λπ., Συλλογή 1988, σ. 2085, σκέψη 34, και της 5ης Ιουνίου 1997, C-398/95, SETTG, Συλλογή 1997, σ. I-3091, σκέψη 23).

40 Πάντως, είναι μεν αληθές ότι η πρόθεση του νομοθέτη, όπως εκδηλώνεται κατά τις πολιτικές συζητήσεις που προηγούνται της εκδόσεως νόμου ή στην αιτιολογική του έκθεση, μπορεί να αποτελεί ένδειξη ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό του εν λόγω νόμου, πλην όμως η πρόθεση αυτή δεν μπορεί να είναι καθοριστική.

41 Αντιθέτως, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν, εκτιμωμένη αντικειμενικώς, η επίδικη ρύθμιση των κύριων δικών προωθεί την προστασία των αποσπασμένων εργαζομένων.

42 Πρέπει συναφώς να επαληθευτεί ότι η εν λόγω ρύθμιση συνεπάγεται για τους ενδιαφερομένους εργαζομένους πραγματικό πλεονέκτημα που συμβάλλει σημαντικά στην κοινωνική προστασία τους. Στο πλαίσιο αυτό, η δηλωθείσα πρόθεση του νομοθέτη μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα μια περισσότερο εμπειριστατωμένη εξέταση των πλεονεκτημάτων που προβάλλεται ότι παρέχονται στους εργαζομένους από τα μέτρα που αυτός έλαβε.

43 Όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στις παραγράφους 82 έως 107 των προτάσεών του, είναι δυνατόν να αναγνωρισθούν δυνητικά πλεονεκτήματα που η γερμανική ρύθμιση θα μπορούσε να παρέχει στους εργαζομένους που είναι αποσπασμένοι από εγκατεστημένους εκτός της Γερμανίας παρέχοντες υπηρεσίες.

44 Ειδικότερα, είναι δυνατόν, δυνάμει της γερμανικής ρυθμίσεως, ο εργαζόμενος να δικαιούται περισσότερων ημερών αδείας και υψηλότερη ημερησία αποζημίωση απ'

ό,τι δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους εγκαταστάσεως του εργοδότη του. Επιπλέον, φαίνεται ότι το σύστημα των ταμείων αδειών μετ' αποδοχών έχει πλεονεκτήματα για τους εργαζομένους που επιθυμούν να υπαχθούν στην υπηρεσία επιχειρήσεως εγκατεστημένης στη Γερμανία, δεδομένου ότι τους επιτρέπει να διατηρούν τα δικαιώματά τους για άδεια.

- 45 Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξετάσει αν τέτοια δυνητικά πλεονεκτήματα παρέχουν στους αποσπασμένους εργαζομένους πραγματική πρόσθετη προστασία. Μια τέτοια εξέταση πρέπει να λάβει υπόψη, πρώτον, την προστασία όσον αφορά τις άδειες μετ' αποδοχών, την οποία ήδη έχουν οι εργαζόμενοι δυνάμει της ρυθμίσεως του κράτους μέλους εγκαταστάσεως του εργοδότη τους. Πράγματι, η ρύθμιση για την οποία πρόκειται στην κύρια δίκη δεν μπορεί να θεωρηθεί ως παρέχουσα πραγματική πρόσθετη προστασία στους αποσπασμένους εργαζομένους αν αυτοί χαιρούν της αυτής προστασίας ή ουσιαστικά συγκρίσιμης προστασίας δυνάμει της ρυθμίσεως του κράτους μέλους εγκαταστάσεως του εργοδότη τους.
- 46 Δεύτερον, για την εξέταση αυτή, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να κρίνει αν, στην πράξη, είναι σύνηθες οι εργαζόμενοι, που είναι αποσπασμένοι στη Γερμανία για να εκτελέσουν ορισμένο έργο, να εγκαταλείπουν τον εργοδότη τους για να υπαχθούν στην υπηρεσία επιχειρήσεως εγκατεστημένης στη Γερμανία.
- 47 Πρέπει συναφώς να υπομνηστεί ότι, όπως παρατηρείται στη σκέψη 22 της παρούσας αποφάσεως, οι αποσπασμένοι προσωρινώς σε άλλο κράτος μέλος εργαζόμενοι, προκειμένου να προβούν εκεί σε παροχή υπηρεσιών, πρέπει να θεωρούνται ότι αποτελούν μέρος της αγοράς απασχολήσεως του κράτους αυτού.
- 48 Τρίτον, έχει σημασία το αιτούν δικαστήριο να επαληθεύσει ότι, επιστρέφοντας στο έδαφος του κράτους μέλους εγκαταστάσεως του εργοδότη τους, οι ενδιαφερόμενοι εργαζόμενοι μπορούν πράγματι να προβάλουν τα δικαιώματά τους για τη λήψη των αποδοχών αδειας από το ταμείο, λαμβάνοντας μεταξύ άλλων υπόψη τις διατυπώσεις που πρέπει να τηρήσουν, τη γλώσσα που πρέπει να χρησιμοποιήσουν και τους τρόπους πληρωμής.

- 49 Στην περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι η αμφισβητούμενη στην κύρια δίκη ρύθμιση επιδιώκει πράγματι σκοπό γενικού συμφέροντος που συνίσταται στην προστασία των εργαζομένων που απασχολούνται από παρέχοντες υπηρεσίες εγκατεστημένους εκτός της Γερμανίας, σ' αυτό απόκειται επίσης να εκτιμήσει αν η εν λόγω ρύθμιση είναι ανάλογη προς την υλοποίηση του στόχου αυτού, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα συναφή στοιχεία.
- 50 Προς τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να σταθμιστούν, αφενός, οι διοικητικές και οικονομικές επιβαρύνσεις που επιβάλλονται στους παρέχοντες υπηρεσίες δυνάμει της ρυθμίσεως αυτής και, αφετέρου, η επιπλέον κοινωνική προστασία την οποία αυτή παρέχει στους εργαζομένους σε σχέση με τις εγγυήσεις που παρέχει η ρύθμιση του κράτους μέλους εγκαταστάσεως του εργοδότη τους.
- 51 Συναφώς, θα ήταν αναγκαίο να εξεταστεί αν ο στόχος που συνίσταται στη χορήγηση στους αποσπασμένους στη Γερμανία εργαζομένους περισσότερων ημερών αδειάς και υψηλότερης ημερησίας αποζημιώσεως απ' ό,τι δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους εγκαταστάσεως του εργοδότη τους μπορεί να επιτευχθεί με λιγότερο περιοριστικούς κανόνες από αυτούς που απορρέουν από την αμφισβητούμενη στην κύρια δίκη ρύθμιση, για παράδειγμα, με την επιβαλλομένη στον εγκατεστημένο εκτός της Γερμανίας εργοδότη υποχρέωση να πληρώνει απευθείας στον εργαζόμενο, κατά την περίοδο της αποσπάσεως, τις αποδοχές αδειάς τις οποίες δικαιούται σύμφωνα με τις γερμανικές διατάξεις.
- 52 Ως προς τον στόχο που συνίσταται στην προστασία των αποσπασμένων εργαζομένων που εγκαταλείπουν τον εργοδότη τους για να υπαχθούν στην υπηρεσία επιχειρήσεως εγκατεστημένης στη Γερμανία, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξετάσει αν ο στόχος αυτός μπορούσε να επιτευχθεί υποχρεώνοντας τον πρώτο εργοδότη να αποζημιώνει τον εργαζόμενο όταν εγκαταλείπει την υπηρεσία του χωρίς να έχει λάβει τις ημέρες αδειάς τις οποίες edικαιούτο.
- 53 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης δεν απαγορεύουν σε κράτος μέλος να επιβάλλει σε επιχείρηση εγκατεστημένη εντός άλλου κράτους μέλους, η οποία παρέχει υπηρεσίες επί του εδάφους του πρώτου κράτους μέλους, εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως αυτή που απορρέει

από το άρθρο 1, παράγραφος 3, πρώτη πρόταση, του AEntG, εξασφαλίζοντας στους προς τον σκοπό αυτό αποσπασμένους από την επιχείρηση εργαζομένους δικαιώματα για άδειες μετ' αποδοχών, υπό την προϋπόθεση, αφενός, ότι οι εργαζόμενοι δεν έχουν ουσιαστικά συγκρίσιμη προστασία δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους εγκαταστάσεως του εργοδότη τους, ώστε η εφαρμογή της εθνικής ρυθμίσεως του πρώτου κράτους μέλους να τους παρέχει πραγματικό πλεονέκτημα συμβάλλον σημαντικά στην κοινωνική προστασία τους, και, αφετέρου, ότι η εφαρμογή της ρυθμίσεως αυτής του πρώτου κράτους μέλους είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο στόχο γενικού συμφέροντος.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 54 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης απαγορεύουν κανονιστική ρύθμιση, όπως αυτή για την οποία πρόκειται στις κύριες δίκες, ως προς τρεις ειδικές πτυχές της τελευταίας.
- 55 Πρώτον, με το δεύτερο ερώτημά του, στοιχείο α', το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η γερμανική ρύθμιση, η οποία προβλέπει 30 ημέρες εργασίας, δηλαδή 36 εργάσιμες ημέρες, κανονικής ετήσιας αδείας, είναι δυσανάλογη λαμβάνοντας υπόψη, αφενός, ότι ο στόχος γενικού συμφέροντος που επιδιώκει ήδη διαφυλάσσεται από την οδηγία 93/104/EK του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 1993, σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας (EE L 307, σ. 18), και, αφετέρου, ότι προβλέπει μεγαλύτερη διάρκεια κανονικής αδείας από αυτή που προβλέπει η εν λόγω οδηγία.
- 56 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/104 προβλέπει πράγματι ότι «τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να παρέχεται σε όλους τους εργαζομένους ετήσια άδεια μετ' αποδοχών διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων εβδομάδων, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπουν οι εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές για την απόκτηση του σχετικού δικαιώματος και τη χορήγηση της άδειας».

57 Ως προς το σημείο αυτό πρέπει να παρατηρηθεί ότι η οδηγία 93/104 προβλέπει μόνον τις ελάχιστες διατάξεις όσον αφορά τη διάρκεια των αδειών μετ' αποδοχών. Πράγματι, το άρθρο 15 ορίζει ότι «[η] παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν ή να θεσπίζουν ευνοϊκότερες νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων ή να ευνοούν ή να επιτρέπουν την εφαρμογή ευνοϊκότερων συλλογικών συμβάσεων ή συμφωνιών μεταξύ κοινωνικών εταίρων για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων».

58 Επομένως, σε κάθε κράτος μέλος απόκειται να καθορίζει τη διάρκεια της αδειάς μετ' αποδοχών που είναι αναγκαία προς το γενικό συμφέρον. Δεδομένου ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας καθόρισε ότι είναι αναγκαία για την κοινωνική προστασία των εργαζομένων του κατασκευαστικού τομέα διάρκεια αδειάς μετ' αποδοχών ίση με 30 ημέρες εργασίας ετησίως, τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης δεν απαγορεύουν κατ' αρχήν στο εν λόγω κράτος μέλος να επεκτείνει το επίπεδο αυτό προστασίας στους εργαζομένους που είναι αποσπασμένοι από παρέχοντες υπηρεσίες εγκατεστημένους εντός άλλων κρατών μελών.

59 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα, στοιχείο α', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης δεν απαγορεύουν η ρύθμιση κράτους μέλους που προβλέπει διάρκεια αδειάς μετ' αποδοχών μεγαλύτερη από εκείνη που προβλέπει η οδηγία 93/104 να επεκταθεί στους εργαζομένους που είναι αποσπασμένοι στο εν λόγω κράτος μέλος από παρέχοντες υπηρεσίες εγκατεστημένους εντός άλλων κρατών μελών, κατά τη χρονική περίοδο της αποσπάσεως.

60 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι το επίδομο σύστημα της κύριας δίκης παρέχει στους εγκατεστημένους στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας εργοδότες το δικαίωμα για απόδοση από το ταμείο των ποσών που κατέβαλαν για άδειες μετ' αποδοχών και επίδομα αδειάς, ενώ δεν προβλέπει τέτοιο δικαίωμα για τους εργοδότες που είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη, αλλά παρέχει, αντ' αυτού, στους αποσπασμένους εργαζομένους άμεση αξίωση έναντι του ταμείου. Ερωτά επομένως, με το δεύτερο ερώτημά του, στοιχείο β', αν η διαφορετική αυτή μεταχείριση συνιστά παράβαση των άρθρων 59 και 60 της Συνθήκης.

- 61 Το ταμείο και η Γερμανική Κυβέρνηση αμφισβητούν ότι η διαφορά αυτή καθιστά το καθεστώς για το οποίο πρόκειται στην κύρια δίκη ασυμβίβαστο προς το κοινοτικό δίκαιο. Τονίζουν ότι ευνοεί την εγκατεστημένη εκτός της Γερμανίας επιχείρηση, εφόσον αυτή απαλλάσσεται του να προβαίνει η ίδια στον υπολογισμό και στην πλήρωση των αποζημιώσεων.
- 62 Βάσει των στοιχείων που δόθηκαν στο Δικαστήριο, τα οποία πρέπει το αιτούν δικαστήριο να επαληθεύσει, δεν φαίνεται ότι η εν λόγω διαφορετική μεταχείριση συνιστά μειονέκτημα για τις εγκατεστημένες εντός άλλων κρατών μελών επιχειρήσεις, συνεπαγομένη με τον τρόπο αυτό δυσμενή διάκριση αντίθετη προς τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης.
- 63 Εν πάση περιπτώσει, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι υφίστανται αντικειμενικές διαφορές μεταξύ των εγκατεστημένων στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επιχειρήσεων και εκείνων που είναι εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη όσον αφορά την αποτελεσματική εφαρμογή της υποχρέωσης πληρωμής αποζημιώσεων αδειας. Έτσι, οσάκις μια επιχείρηση εγκατεστημένη εκτός της Γερμανίας παύει να παρέχει εκεί υπηρεσίες, οι γερμανικές αρχές δεν έχουν πλέον τη δυνατότητα να ελέγξουν ότι πράγματι κατέβαλε τις αποδοχές αδειας στους αποσπασμένους εργαζομένους. Συνεπώς, είναι πιο αποτελεσματικό το ταμείο να καταβάλλει τις αποδοχές αδειας απευθείας στους αποσπασμένους εργαζομένους.
- 64 Η διαφορετική μεταχείριση μπορεί να εξηγηθεί από τις αντικειμενικές αυτές διαφορές και δεν συνιστά, επομένως, δυσμενή διάκριση αντίθετη προς τα άρθρα 59 και 60.
- 65 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα, στοιχείο β', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, στο μέτρο που αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικές διαφορές μεταξύ των εγκατεστημένων στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επιχειρήσεων και εκείνων που είναι εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη, τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης δεν απαγορεύουν εθνική ρύθμιση να παρέχει στις πρώτες δικαίωμα αποδόσεως από το ταμείο των ποσών που καταβλήθηκαν για αποδοχές αδειας και επίδομα αδειας, ενώ δεν προβλέπει τέτοιο δικαίωμα για τις δεύτερες, αλλά παρέχει, αντ' αυτού, στους αποσπασμένους εργαζομένους άμεση αξίωση έναντι του ταμείου.

- 66 Τρίτον, με το δεύτερο ερώτημά του, στοιχείο γ', το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν τα άρθρα 59 και 60 απαγορεύουν η ρύθμιση για την οποία πρόκειται στις κύριες δίκες να υποχρεώνει τους εγκατεστημένους εκτός της Γερμανίας εργοδότες να ανακοινώνουν στο ταμείο περισσότερα πληροφοριακά στοιχεία απ' ό,τι οι εγκατεστημένοι στη Γερμανία εργοδότες.
- 67 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι οι επιπλέον υποχρεώσεις που επιβάλλονται με τον τρόπο αυτό στις εγκατεστημένες εκτός της Γερμανίας επιχειρήσεις όχι μόνο συνιστούν άνιση μεταχείριση, αλλά περιπλέκουν σημαντικά την παροχή υπηρεσιών στη Γερμανία. Για τον λόγο αυτό είναι ασύμβατες προς τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης.
- 68 Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι διαφορετικοί αυτοί τρόποι επιβάλλονται για πρακτικούς λόγους. Ο έλεγχος των επιχειρήσεων που έχουν την έδρα τους εκτός Γερμανίας μπορεί μόνο πολύ δύσκολα να διεξαχθεί και δεν μπορεί εν πάση περιπτώσει να πραγματοποιηθεί με την ίδια συχνότητα που διεξάγεται ο έλεγχος των εγκατεστημένων στη Γερμανία επιχειρήσεων.
- 69 Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ρύθμιση αποβλέπουσα στην αποτελεσματική προστασία των εργαζομένων του κατασκευαστικού τομέα, ιδίως όσον αφορά τα δικαιώματά τους για άδειες μετ' αποδοχών, επιβάλλει την προσκόμιση ορισμένων στοιχείων. Ειδικότερα, μια τέτοια υποχρέωση μπορεί να αποτελεί το μόνο κατάλληλο μέτρο ελέγχου ενόψει του επιδιωκόμενου από την εν λόγω ρύθμιση στόχου.
- 70 Πάντως, πρέπει να υπομνηστεί ότι η υποχρέωση, όπως αυτή την οποία επιβάλλει η ρύθμιση για την οποία πρόκειται στις κύριες δίκες, παροχής ορισμένων πληροφοριών στις αρχές του κράτους μέλους υποδοχής συνεπάγεται επιπλέον έξοδα και διοικη-

τικές και οικονομικές επιβαρύνσεις για τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσα απόφαση *Arblade* κ.λπ., σκέψη 58).

- 71 Το γεγονός ότι οι εγκατεστημένες εκτός Γερμανίας επιχειρήσεις υπόκεινται σε επιπλέον υποχρεώσεις όσον αφορά τα στοιχεία που πρέπει να προσκομιστούν συνιστά, επομένως, κατά μείζονα λόγο περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών υπό την έννοια του άρθρου 59 της Συνθήκης (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσα απόφαση *Arblade* κ.λπ., σκέψη 59).
- 72 Ένας τέτοιος περιορισμός μπορεί να δικαιολογηθεί μόνον αν είναι αναγκαίος για να προστατευθεί ουσιαστικά και με τα κατάλληλα μέσα ο επιτακτικός λόγος γενικού συμφέροντος που συνιστά η κοινωνική προστασία των εργαζομένων.
- 73 Επιπλέον, το γεγονός ότι οι εγκατεστημένες εκτός Γερμανίας επιχειρήσεις δεν υπόκεινται στις ίδιες υποχρεώσεις ως προς τα στοιχεία που πρέπει να προσκομιστούν μπορεί να αποδοθεί στις αντικειμενικές διαφορές που υφίστανται μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών και των εγκατεστημένων στη Γερμανία επιχειρήσεων.
- 74 Αντιθέτως, η υποχρέωση προσκομίσεως ειδικών εγγράφων στο κράτος μέλος δεν μπορεί να δικαιολογηθεί αν αυτό μπορεί να πραγματοποιήσει τους αναγκαίους ελέγχους βάσει εγγράφων που καταρτίζονται και τηρούνται σύμφωνα με τη ρύθμιση του κράτους μέλους εγκαταστάσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσα απόφαση *Arblade* κ.λπ., σκέψη 64).
- 75 Ενόψει των προεκτεθέντων, στο δεύτερο ερώτημα, στοιχείο γ', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι στο αιτούν δικαστήριο αποκείται να καθορίσει, λαμβάνοντας υπόψη

την αρχή της αναλογικότητας, τα είδη των στοιχείων που οι γερμανικές αρχές μπορούν νομίμως να απαιτούν από τους εγκατεστημένους εκτός Γερμανίας παρέχοντες υπηρεσίες. Προς τον σκοπό αυτό, πρέπει το αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει αν αντικειμενικές διαφορές μεταξύ της καταστάσεως των εγκατεστημένων στη Γερμανία επιχειρήσεων και εκείνης των επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες εκτός Γερμανίας καθιστούν αντικειμενικώς αναγκαία τα επιπλέον στοιχεία που απαιτούνται από τις τελευταίες.

Επί του τρίτου ερωτήματος

76 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης απαγορεύουν εθνική διάταξη, όπως το άρθρο 1, παράγραφος 4, του AEntG, που προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι όλοι οι εργαζόμενοι που είναι αποσπασμένοι στη Γερμανία από εργοδότη εγκατεστημένο εκτός Γερμανίας, και μόνον αυτοί, θεωρούνται ότι αποτελούν επιχείρηση, ενώ εφαρμόζεται διαφορετική έννοια της επιχειρήσεως στους εγκατεστημένους στη Γερμανία εργοδότες, πράγμα το οποίο, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να συνεπάγεται διαφορετικό ορισμό των επιχειρήσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των συλλογικών συμβάσεων.

77 Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι οι δύο αυτές έννοιες της επιχειρήσεως μπορούν να έχουν διαφορετικές πρακτικές συνέπειες στην περίπτωση των καλουμένων μικτών επιχειρήσεων, δηλαδή των επιχειρήσεων που ασκούν εν μέρει δραστηριότητα συνδεδεμένη με τον κατασκευαστικό τομέα και εν μέρει δραστηριότητα που δεν συνδέεται με αυτόν. Οι εγκατεστημένες στη Γερμανία μικτές επιχειρήσεις διέπονται από τις συλλογικές συμβάσεις του κατασκευαστικού τομέα μόνον αν ο χρόνος εργασίας των τοποθετημένων στον τομέα αυτόν εργαζομένων είναι περισσότερος από τον χρόνο εργασίας των τοποθετημένων σε άλλον τομέα εργαζομένων.

78 Θεωρεί, επομένως, ότι το άρθρο 1, παράγραφος 4, του AEntG περιέχει δυσμενή διάκριση βασιζόμενη στον τόπο εγκαταστάσεως της επιχειρήσεως, η οποία είναι αντίθετη προς τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης.

- 79 Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το τρίτο ερώτημα είναι απαράδεκτο, διότι στερείται ενδιαφέροντος για την επίλυση των διαφορών των κύριων δικών. Το αιτούν δικαστήριο δεν απέδειξε, πράγματι, ότι οι αλλοδαπές επιχειρήσεις που εμπλέκονται στις διαφορές αυτές δεν θα υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής των συλλογικών συμβάσεων αν η προβλεπόμενη από τον AEntG έννοια της επιχειρήσεως ήταν διαφορετική.
- 80 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Αρκεί συναφώς να υπομνηστεί ότι μόνο στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εκτιμήσει το λυσιτελές του υποβληθέντος ερωτήματος και ότι η εμφανής απουσία οποιασδήποτε σχέσεως με τη διαφορά της κύριας δίκης μπορεί να καθιστά ένα ερώτημα απαράδεκτο (βλ. απόφαση της 3ης Μαρτίου 1994, C-332/92, C-333/92 και C-335/92, Eurico Italia κ.λπ., Συλλογή 1994, σ. I-711, σκέψη 17). Όμως, αυτό δεν συμβαίνει εν προκειμένω.
- 81 Πρέπει να παρατηρηθεί, επί της ουσίας, ότι, αντίθετα προς τις εγκατεστημένες στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επιχειρήσεις, αυτές που είναι εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη και παρέχουν υπηρεσίες στον κατασκευαστικό τομέα στη Γερμανία υπάγονται πάντοτε στις συλλογικές συμβάσεις που έχουν εφαρμογή στον τομέα αυτόν και, επομένως, έχουν μεταξύ άλλων την υποχρέωση να καταβάλλουν εισφορές στο ταμείο.
- 82 Συνεπώς, το άρθρο 1, παράγραφος 4, του AEntG δημιουργεί άνιση μεταχείριση ασύμβατη προς το άρθρο 59 της Συνθήκης στο μέτρο που δεν προβλήθηκε καμία αιτιολογία προβλεπόμενη από τη Συνθήκη.
- 83 Επομένως, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης απαγορεύουν την εφαρμογή του συστήματος κράτους μέλους σχετικά με τις άδειες μετ' αποδοχών σε όλες τις εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη επιχειρήσεις που παρέχουν στο έδαφος του πρώτου κράτους μέλους υπηρεσίες στον κατασκευαστικό τομέα, οσάκις οι εγκατεστημένες στο πρώτο κράτος μέλος επιχειρήσεις, οι οποίες μόνον ένα μέρος των δραστηριοτήτων τους ασκούν στον εν λόγω τομέα, δεν υπάγονται όλες σ' αυτό όσον αφορά τους απασχολούμενους στον τομέα αυτό εργαζομένους τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

84

Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική, η Βελγική, η Γαλλική, η Ολλανδική, η Αυστριακή και η Σουηδική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διατάξεις της 10ης, 16ης, 17ης και 27ης Φεβρουαρίου 1998 το Arbeitsgericht Wiesbaden, αποφαινεται:

- 1) Τα άρθρα 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 49 ΕΚ) και 60 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 50 ΕΚ) δεν απαγορεύουν σε κράτος μέλος να επιβάλλει σε επιχείρηση εγκατεστημένη εντός άλλου κράτους μέλους, η οποία παρέχει υπηρεσίες επί του εδάφους του πρώτου κράτους μέλους, εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως αυτή που απορρέει από το άρθρο 1, παράγραφος 3, πρώτη πρόταση, του Arbeitnehmerentendegesetz (νόμου σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων), εξασφαλίζοντας στους προς τον σκοπό αυτό απο-

σπασμένους από την επιχείρηση εργαζομένους δικαιώματα για άδειες μετ' αποδοχών, υπό την προϋπόθεση, αφενός, ότι οι εργαζόμενοι δεν έχουν ουσιαστικά παρεμφερή προστασία δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους εγκαταστάσεως του εργοδότη τους, ώστε η εφαρμογή της εθνικής ρυθμίσεως του πρώτου κράτους μέλους να τους παρέχει πραγματικό πλεονέκτημα συμβάλλον σημαντικά στην κοινωνική προστασία τους, και, αφετέρου, ότι η εφαρμογή της ρυθμίσεως αυτής του πρώτου κράτους μέλους είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο στόχο γενικού συμφέροντος.

2) α) Τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης δεν απαγορεύουν η ρύθμιση κράτους μέλους που προβλέπει διάρκεια αδειας μετ' αποδοχών μεγαλύτερη από εκείνη που προβλέπει η οδηγία 93/104/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 1993, σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας, να επεκταθεί στους εργαζομένους που είναι αποσπασμένοι στο εν λόγω κράτος μέλος από παρέχοντες υπηρεσίες εγκατεστημένους εντός άλλων κρατών μελών, κατά τη χρονική περίοδο της αποσπάσεως.

β) Στο μέτρο που αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικές διαφορές μεταξύ των εγκατεστημένων στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επιχειρήσεων και εκείνων που είναι εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη, τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης δεν απαγορεύουν εθνική ρύθμιση να παρέχει στις πρώτες δικαίωμα αποδόσεως από το ταμείο των ποσών που καταβλήθηκαν για αποδοχές αδειας και επίδομα αδειας, ενώ δεν προβλέπει τέτοιο δικαίωμα για τις δεύτερες, αλλά παρέχει, αντ' αυτού, στους αποσπασμένους εργαζομένους άμεση αξίωση έναντι του ταμείου.

γ) Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να καθορίσει, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της αναλογικότητας, τα είδη των πληροφοριακών στοιχείων που οι γερμανικές αρχές μπορούν νομίμως να απαιτούν από τους εγκατεστημένους εκτός Γερμανίας παρέχοντες υπηρεσίες. Προς τον σκοπό αυτό, πρέπει το αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει αν αντικειμενικές διαφορές μεταξύ της καταστάσεως των εγκατεστημένων στη Γερμανία επιχειρήσεων και εκείνης

των επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες εκτός Γερμανίας καθιστούν αντικειμενικώς αναγκαία τα επιπλέον πληροφοριακά στοιχεία που απαιτούνται από τις τελευταίες.

- 3) Τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης απαγορεύουν την εφαρμογή του συστήματος κράτους μέλους σχετικά με τις άδειες μετ' αποδοχών σε όλες τις εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη επιχειρήσεις που παρέχουν στο έδαφος του πρώτου κράτους μέλους υπηρεσίες στον κατασκευαστικό τομέα, οσάκις οι εγκατεστημένες στο πρώτο κράτος μέλος επιχειρήσεις, οι οποίες μόνον ένα μέρος των δραστηριοτήτων τους ασκούν στον εν λόγω τομέα, δεν υπάγονται όλες σ' αυτό όσον αφορά τους απασχολούμενους στον τομέα αυτό εργαζομένους τους.

Jann

Edward

Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 25 Οκτωβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

R. Grass

P. Jann